

EYLES, John (ed.) (1986); *Social Geography in International Perspective*. London, Croom Helm, 295 pp.

John Eyles, en qualitat d'editor, ha recollit en aquesta obra un ampli ventall de materials amb el propòsit de mostrar la diversitat d'enfocs que en diferents països s'acullen a la denominació de Geografia Social, i en un esforç per anar més enllà dels estudis anglo-americans, els quals en l'actualitat tenen un pes preponderant en l'orientació de la sub-disciplina. L'anàlisi retrospectiva que realitzen els diversos articles, a més, permet comprovar la varietat d'influències que des de dins i fora de la geografia han anat contribuint a la seva evolució, tant pel que fa als continguts com als mètodes. En aquest procés, ple de discontinuïtats, Eyles vol deixar ben clar que el context acadèmic i sociopolític és un fort condicionant per a les diferents perspectives. I aquesta consideració el porta a acceptar l'adequació de la geografia social als contextos en què s'insereix. Per tant, ens dona a conèixer les definicions que han sorgit fins al moment (en cita set en la introducció), però no hi ha l'ànim d'elaborar-ne una de nova. Així, doncs, es tracta sens dubte d'una obra de gran interès per les nombroses aportacions recollides des d'una ampla perspectiva, tot i que potser amb un dèbil denominador comú. L'actual moment d'aproximació entre alguns enfocaments dominants, reflexat en les importants contribucions de la segona meitat dels vuitanta, pot donar certes esperances en aquest sentit.

El llibre dedica cadascun dels deu capítols a una àrea, tractada per un autor especialitzat en el tema, a saber: P. Claval en el cas de França, R.J. Johnston per Nordamèrica, el mateix Eyles per Gran Bretanya, tracten el nucli central d'expansió de la geografia social; a Suècia S. Godlund, E.

Thomale a l'Alemanya d'Occident, i B. Jawlowiecki a Polònia, aporten enfocaments ben diferents des de la mateixa Europa; T. Lee per Austràlia i Nova Zelanda, C.M. Rogerson i J.G. Browet a Sudàfrica, J. Doherty a l'Àfrica subsahariana, i R.W. Bradnock a la Índia (Sud d'Àsia) obren les portes a la realitat sociopolítica i acadèmica d'altres continents. La selecció d'àrees reflexa el predomini del pensament anglosaxó, tot i el pes d'altres corrents, com és el francès, de llarga tradició i influència. L'editor excusa les absències d'escoles amb menys pes dins aquest vessant científic, tot i que en la introducció dedica atenció a la geografia italiana i, especialment, als Països Baixos. El mateix ordre d'exposició dels capítols parteix del centre d'idees científiques (cedex l'honor de la primera exposició als francesos, i continua amb anglesos i nordamericans), segueix amb una primera perifèria prou independent (suecs, alemanys i polonesos), i amb una segona, formada pels quatre restants, clarament d'arrel anglosaxona i que sovint es confon amb ella.

Pel que fa al contingut dels capítols, es manifesta una inevitable desigualtat, tant en els enfocaments com en els períodes recorreguts, tot i que el punt de partida proposat —l'aportació de les diferents escoles a la geografia social després de la guerra mundial— era comú a tots ells.

D'una banda, els autors introdueixen de diferent manera el paper del context acadèmic i polític en llurs anàlisis, i a la vegada denoten els seus propis interessos en exposar allò que aproven o rebutgen de les diferents orientacions. És molt clar el cas de Sudàfrica, en el que el règim d'apartheid ha condicionat l'evolució d'aquesta subdisciplina i, de fet, de totes les ciències socials. Entre les principals controvèrsies destaca inevitablement l'atac des dels sectors radicals a la manca d'aprofundiment

teòric en corrents anteriors, sigui l'ecologia humana, els quantitativs o la geografia del benestar, cosa que sovint s'amaga des d'altres enfoc amb una profusió d'innovacions metodològiques o estrictament instrumentals. Però la polèmica es manifesta també entre els radicals mateixos: vegeu les crítiques de Claval o les dels humanístics al marxisme estructuralista, per exemple. En realitat els eixos de la discussió són en bona part paral·lels als que atanyen al conjunt de la geografia humana, de la qual en molts moments cal dubtar si la geografia social se'n considera una part o bé pretén ser-ne una nova versió. Aquesta darrera impresió es desprèn de l'interès per incloure aspectes polítics, socials, econòmics, culturals, etc., com a ingredients a combinar per tal d'obtenir la interpretació final.

D'un altre costat, si es comparen les cronologies dels capítols, es pot veure que certes exposicions reculen fins a principis de segle o més enllà (capítols sobre les escoles francesa i sueca, sobretot, i en menor mesura, la britànica i l'americana), cosa que permet conèixer interessants precedents: en aquests es posen de manifest lligams antics amb les altres ciències de l'home, on destaca la influència de Le Play en el possibilisme francès i també entre els britànics. A partir d'aquesta fase inicial s'anirà creant la consciència d'una nova subdisciplina. D'altres s'ajusten més al propòsit inicial abans citat, donat que per a ells és quan comença en realitat a prendre cos la branca: aquest és el cas alemany, després del trencament amb la tradició d'avantguerra, o de les noves escoles hereves de la tradició anglesa (la d'Australàsia, la índia o les africanes). I fins i tot, hi ha qui posa un especial accent en allò que hauria de ser en el futur la geografia social, com en l'anàlisi del cas polonès.

Al costat d'això, però, es poden assenyalat elements comuns als diversos enfoc, com és la conscient necessitat passada i actual de trobar en altres disciplines, especialment en les ciències socials, el marc teòric i els mètodes necessaris per a alimentar la investigació: són continuades les referències a la sociologia, la història, l'economia política, l'antropologia, la psicologia social, matèries que prenen un paper diferent segons el punt de partida de cada enfoc. Aquest fenomen és considerat per Byles, en la seva anàlisi del cas britànic, un eclecticisme que ha esdevingut característica inherent als estudis de geografia social (p. 82), i que pot comportar costos certament greus, com és la reducció de la dimensió espacial en el conjunt dels enfoc.

Per acabar, es pot destacar la utilitat del llibre en la seva funció d'oferir una visió amplia del que ha estat, és, i pot ser la geografia social. L'exposició, i no tant la discussió, ha estat el propòsit bàsic del recull, que demana per tant noves aportacions. Entre molts dubtes, es fa patent el desig d'obrir camins vàlids a aquesta subdisciplina.

Antoni Durà

Departament de Geografia
Universitat Autònoma de Barcelona

NORWOOD, Vera; MONK, Janice, eds. (1987); *The Desert Is No Lady: Southwestern Landscapes in Women's Writing and Art*. New Haven, Yale University Press, XII i 234 pp., \$29.95 (ISBN 0-300-03688-4).

La literatura geogràfica dels últims anys ha estat bastant prolífica i innovadora, entre d'altres, en tres temes: l'estudi del paisatge des d'una perspectiva cultural i social, les relacions entre la geografia i l'art (i